

Om kommunale retningslinjer 2020-2022

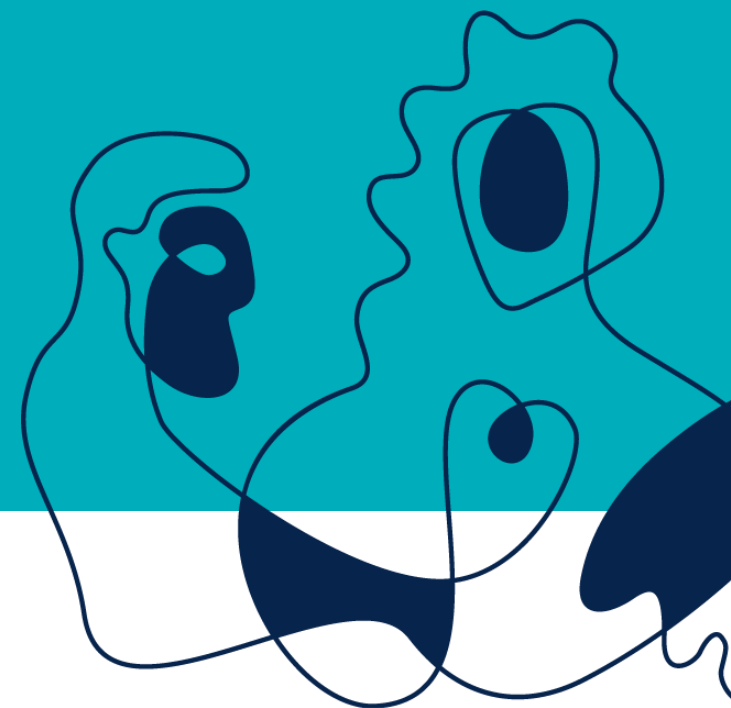
Miljøtiltak i jordbruket – SMIL mm

Veiledning til kommunene 29.04.2020

Hilde Marianne Lien, landbruksavdelingen

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark

29.04.2020

Innhold i retningslinjene

SMIL-tilskudd

Dreneringstilskudd

Tilskudd i beiteområder

- 1) Virkningstid: 2020-2022 (parallelt med regionalt miljøprogram)
- 2) Om regelverk og føringer
- 3) Vise til møte med lokale Bonde- og Småbrukarlag og lokale Bondelag
- 4) Beskrive kommunens utfordringer knyttet til forurensning, kulturlandskap mv
- 5) Noen hovedmål
- 6) Prioritering av tiltak innenfor ordningene
- 7) Avklaringer der det er skjønn
- 8) Tilskuddssatser der de ikke er faste
- 9) Søknadsfrist der det er aktuelt

Retningslinjenes omfang må kommunen tilpasse sitt behov og pengepottens størrelse

SMIL-tilskudd

Tiltak i kulturlandskapet

Tiltak mot forurensning

SMIL

Føringer fra Fylkesmannen VT for de kommunale tiltaksstrategiene:

- Prioriteringene i SMIL skal gjenspeile prioriteringene i Regionalt miljøprogram 2019-2022
- Tilskudd skal prioriteres til områder med de største miljøutfordringene lokalt innen forurensning, kulturlandskap, naturmangfold og kulturminner
- Hydrotekniske tiltak skal prioriteres der behovet for utbedringer er stort
- Nytt: Tilskudd til fast dekke på eksisterende gjødsellager, tiltak mot avrenning fra veksthusanlegg, tiltak mot fremmede arter og tiltak for pollinerende insekter skal vurderes tatt inn strategien der det er aktuelt

Kommunene og faglaga skal sette opp liste med tiltak i prioritert rekkefølge!

- Nederst på lista kan stå øvrige tiltak – siden alle tiltak i Agros er søkbare (ingen tiltak kan helt utelukkes)

SMIL - Regelverk

- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket, sist endret 01.01. 2020
- Rundskriv 2020-12 fra landbruksdirektoratet

SMIL-forskriften § 1:

*Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, **utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier.***

SMIL-forskriften § 9:

Kommunen skal fastsette overmodnede retningslinjer for prioritering av søknader. Slike retningslinjer skal utarbeides i dialog med fylkesmannen og næringsorganisasjonene i jordbruket lokalt.

Hvem kan gis SMIL-tilskudd? Endret fra 2020!

§ 3 første ledd skal lyde:

Tilskudd kan innvilges **foretak** som oppfyller vilkårene i forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket § 2 og § 3 eller § 4. Det må foreligge tillatelse fra landbrukseiendommens eier til gjennomføring av prosjekt eller tiltak som nevnt i denne forskriftens § 4 og § 5.

Tilskudd kan også innvilges **eier av landbrukseiendom** dersom det foregår en produksjon på landbrukseiendommen som oppfylle vilkårene for tilskudd etter forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket.

Dvs.: Disse kan søke SMIL:

- Foretak som driver jordbruksproduksjon på egen eiendom
- Foretak som driver jordbruksproduksjon på leid jord
- **Nytt: Eiere av landbrukseiendom der det foregår jordbruksproduksjon (dvs. som ikke driver selv og som ikke har et foretak – Agros er tilrettelagt for dette)**

Nytt rundskriv fra Landbruksdirektoratet med oppdatering er nr. 2020-12

SMIL - tilskuddssatser

SMIL-forskriften:

§ 4 – Planleggingsprosjekter

- *Inntil 100 %*

§ 5 – Tilskudd til tiltak

- *Inntil 70 %*

§ 5 – Særskilte tiltak biologisk mangfold

- *Inntil 100 %*

- Kommunen kan sette øvre eller nedre grense for kroner tilskudd for et tiltak
- Kommunen kan ha egne satser for enkelttiltak
Eksempel: Fangdammer – inntil 70 %, annen hydroteknikk inntil 50 %...

Tilskuddsprosent i tiltaksgruppene - kommunen bestemmer

- ✓ Kulturlandskap
- ✓ Biologisk mangfold
- ✓ Kulturminner og kulturmiljøer
- ✓ Friluftsliv
- ✓ Avrenning til vann
- ✓ Utslipp til luft
- ✓ Plantevern

Satsene skal være å finne i de Kommunale tiltaksstrategiene

SMIL - søknadsfrister

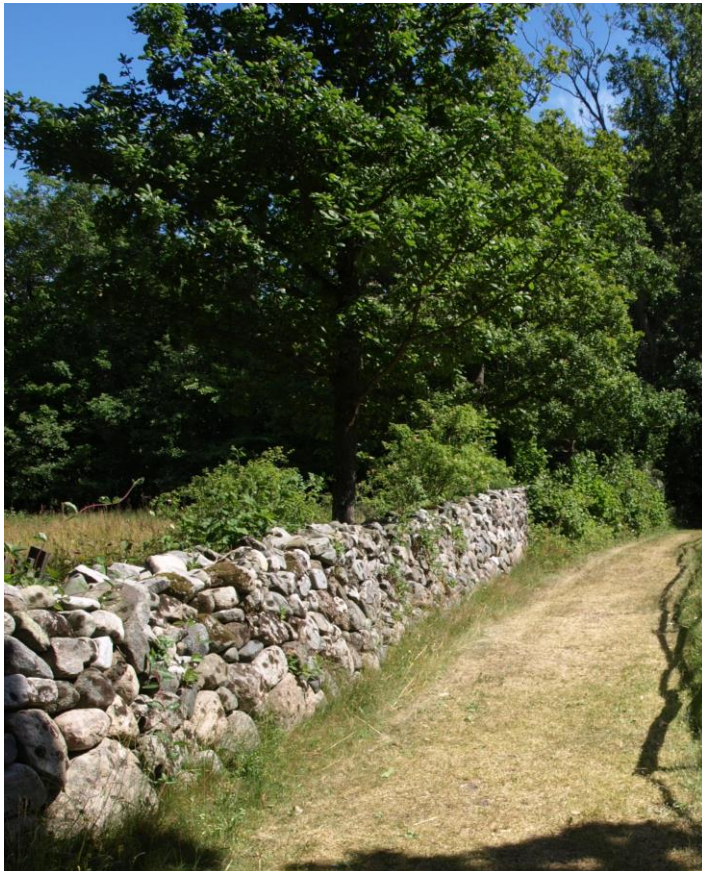

Foto: Anne Aasdalen - Jomfruland

SMIL-forskriften § 6

Kommunen kan fastsette søknadsfrist.

Mange kommuner behandler søknader fortløpende.

Tiltaksstrategien må angi om det er frist eller løpende behandling.

SMIL-strategi – virkningstid mm

Foto: Sverre Dahl

Strategien skal gjelde for 2020 – 2022

(samkjøring med Regionalt miljøprogram)

Felles landbrukskontor for flere kommuner:

- Kan ha felles tiltaksstrategi for begge/alle kommunene

Vilkår:

- ✓ Godkjent i kommunene
- ✓ Alle lokale Bondelag og Bonde- og Småbrukarlag skal ha vært involvert

Oppfølging: Årlig møte med faglaga med vurdering av evt. justeringer

Tiltaksgrupper i Agros - forurensning

Se mer om tiltakene [her](#)

AVRENNING TIL VANN

1. Utbedring av hydrotekniske anlegg – rørgater, kummer, avskjæringsgrøfter m.m.
2. Gjenåpning av bekkelukkinger
3. Erosjonsikring i/langs vassdrag
4. Vegetasjonssoner/kantsoner langs vassdrag – planter som sikringstiltak
5. Flomdempende tiltak
6. Fangdammer og våtmarker – etablering
7. Fangdammer og våtmarker – vedlikehold og tømming
8. Tiltak mot avrenning fra veksthus – oppsamlingsanlegg, rensetiltak mv
9. Omlegging på erosjonsutsatt areal – tiltak på svært erosjonsutsatt areal
10. Miljøplantinger – planting av busker og trær av hensyn til miljø eller kulturlandskap

UTSLIPP TIL LUFT

1. Dekke over utvendig gjødsellager – gjelder eksisterende lager

PLANTEVERN

1. Rensetiltak for plantevernmidler - biobed

SMIL-strategi – forurensning – viktige tiltak!

Fangdammer

Erosjonsikring langs vassdrag

Kummer og
rørgater
(hydroteknikk)

Dekke over gjødsellager
(eksisterende lager)

Avrenning
fra veksthus
(noen anlegg
lekker)

SMIL – tiltak som berører vassdrag - avklaringer

Skjøtsel av kantsoner langs vassdrag

og bekkerensk:

- Er dette grunneiers ansvar og gis ikke SMIL-tilskudd?
- Bedrer dette vannmiljøet og gis tilskudd?

Kommunens praksis må fremgå av strategien.

Relevant lovverk:

- Vannressursloven
- Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag
- Vannforskriften og regionale vannforvaltningsplaner mv

Tiltaksgrupper i Agros - kulturlandskap

Årlig skjøtsel = RMP

Istandsetting av arealer = SMIL

Se mer om tiltakene [her](#)

Foto: Ivar T. Dahl

KULTURLANDSKAP

1. Verdifulle kulturlandskap i innmark – istandsetting
2. Verdifulle kulturlandskap i utmark – istandsetting

BIOLOGISK MANGFOLD

1. Utvalgte naturtyper – hule eiker og slåttemark – istandsetting
2. Trua naturtyper – eks. hagemark og naturbeitemark - istandsetting
3. Biologisk verdifulle arealer inklusive tiltak for pollinerende insekter - istandsetting
4. Fjerning av fremmede skadelige arter i kulturlandskapet

KULTURMINNER OG KULTURMILJØER

1. Automatisk freda kulturminner – gravhauger, hustuffer m.m. – istandsetting og synliggjøring
2. Verneverdige bygninger – istandsetting (ikke til freda bygninger)
3. Steingjerder og skigarder - istandsetting

FRILUFTSLIV

1. Turstier i jordbrukslandskapet – etablering og istandsetting

Føringer fra LDIR 2020:

Tiltak for ville pollinerende insekter og truet natur bør vektlegges...

SMIL-tiltak: Verdifulle jordbrukslandskap

2 ordninger - innmark og utmark

Rundskriv 2020-12, kap 5.1.1.

- Tilskudd kan gis til istandsetting av arealer
  - til gammel kulturmark
  - til arealer med biologisk mangfold
  - tilskuddet skal knyttes til et areal og kartfestes

SMIL i Agros

Verdifulle jordbrukslandskap er definert av LDIR, se høyre boks, og skal ses i sammenheng med Regionalt miljøprogram

Aktuelle tiltak:

- ✓ Vegetasjonsrydding og gjerding på arealer med gammel kulturmark og biologisk mangfold

Tiltaksgrupper i SMIL

Kilde: LDIR – SMIL i Agros

1.1. Verdifulle jordbrukslandskap - innmark

Med verdifulle jordbruksarealer menes jordbrukspåvirkede områder med kulturlandskapsverdier, skapt av langvarig, tradisjonell jordbruksdrift. Dette kan være verneområder, setervoller, Utvalgte kulturlandskap i jordbruket, Verdensarvområder, arealer uten veiforbindelser samt bygdenære områder. Tilskuddet kan gå til istandsetting av slikt areal.

1.2 Verdifulle jordbrukslandskap - utmark

Som over, men i utmark

1.3 Andre tiltak kulturlandskap

Tiltak som ikke passer inn i kategoriene over

Tidligere het ordningen «Gammel kulturmark»

Om SMIL og elektronisk gjerdeutstyr

Det mangler pr i dag sentrale føringer for bruk av SMIL-midler til elektronisk gjerde.

Det er opp til kommunen å bestemme om det skal gis SMIL-tilskudd til elektronisk gjerdeutstyr.

Prioriteringen skal framkomme i kommunens retningslinjer for SMIL.

Vår veiledning for 2020, hvis kommunen velger å gi SMIL tilskudd til elektronisk gjerdeutstyr, er å finne på FMVTs nettside for kommunal landbruksforvaltning.

[SE HER](#)

Gjelder for arealer beskrevet i Rundskriv 2020-12, kap 5.1.1.

SMIL-tiltak: **Biologisk verdifulle arealer (inklusive tiltak for pollinerende insekter)**

Se Rundskriv 2020, kap 5.1.1.

Pollinerende insekter. Det kan gis tilskudd til pollinatorvennlige tiltak. Levedyktige bestander av villbier og andre pollinerende insekter har stor betydning for naturmangfold og matproduksjon. [Nasjonal pollinatorstrategi - Ein strategi for levedyktige bestandar av villbier og andre pollinerande insekt](#) kom i 2018. Det jobbes med å utarbeide en tverrsektorell tiltaksplan for å følge opp strategien.

Gjennom aktiv skjøtsel av kulturlandskapet og tilrettelegging for pollinatorer i jordbruket, kan den enkelte driver bidra til å sikre leveområdene for pollinerende insekter. Variert landskap og et mangfold av naturtyper med tilgang til egne vngleområder,

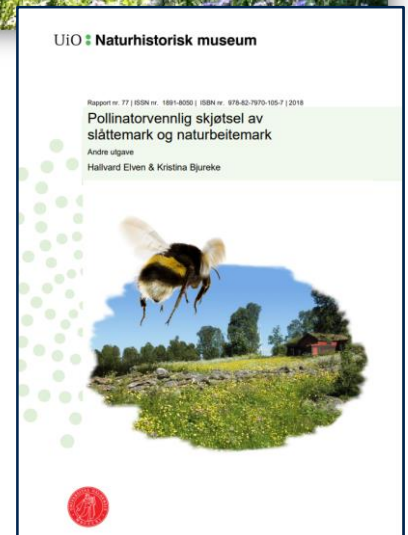
oppvekstområder og mat er helt avgjørende for at pollinatorer skal klare seg. Kantsoner, slåttemark og naturbeitemark er eksempelvis områder som er viktige for pollinatorer.

For pollinerende insekt vil aktiv bruk av slåttemark, naturbeiter og kystlynghei, gjennom slått og beiting, være positivt.

Hvordan kan SMIL brukes?

- Utenfor fulldyrka mark - til istandsetting av arealer
  - Arealene må være del av jordbrukslandskapet
- Soner på fulldyrka mark - ikke SMIL-tilskudd
  - Kun RMP-tilskudd - som kompensasjon for kostnader til etablering mm

- Foto: NLR Viken, Melsom, Stokke
© Fylkesmannen i Vestfold og Telemark 16

SMIL-tiltak: Utvalgte naturtyper og trua naturtyper

Foto: Birgit Brosø, Kommersøya, Holmestrand kommune

TILTAK

- Utvalgte naturtyper – eks. hule eiker og slåttemark – istandsetting
- Trua naturtyper – eks. hagemark og naturbeitemark – istandsetting (se egen rødliste for naturtyper)

Føringer fra LDIR 2020:

Tiltak for ville pollinerende insekter og truet natur bør vektlegges...

SMIL-tiltak: Fjerning av fremmede skadelige arter

Se Rundskriv 2020-12, kap. 5.1.1.

Eks: Kjempespringfrø

Fjerning av fremmede skadelige arter. Fjerning av fremmede skadelige arter i jordbrukets kulturlandskap kan være et eksempel på tiltak som kan ivareta eller gi økt biologisk mangfold. De negative effektene av skadelige fremmede arter er omfattende og økende, og for å nå internasjonale og nasjonale føringer og målsettinger, er det behov for både en styrking og en hardere prioritering av innsatsen. I Norge samarbeider sektormyndighetene om tiltak mot skadelige fremmede organismer. I 2019 skal det vedtas en tverrsektoriell tiltaksplan mot skadelige fremmede organismer med utgangspunkt i [tverrsektoriell nasjonal strategi og tiltak mot fremmede skadelige arter](#) fra 2007. I arbeidet med den tverrsektorielle tiltaksplanen arbeides det bla med:

- Hvilke arter som bør prioriteres for bekjempelse, og i hvilke områder.
- Omforent og oppdatert bekjempelsesmetodikk for de artene som blir prioritert for bekjempelse
- Hvilke innførsels- og spredningsveier som bør prioriteres for tiltak

For bruk av plantevernmidler forutsetter dette tillatelse enten fra kommune eller Mattilsynet alt ettersom tiltaket skal skje i nærheten av vassdrag. Se mer om dette i Mattilsynets veileder om bruk av plantevernmidler. I tillegg skal all bruk av plantevernmidler dokumenteres, jf. § 3 tredje ledd.

Hvordan kan SMIL brukes?

- Til kartlegginger (prosjekt)
- Til bekjempelse

Hva med hønehirse?
Vente på ny tiltaksplan...

- Foto: Erling Fløistad, NIBIO

SMIL-tiltak - Verneverdige bygninger

Rundskriv 2020-12, kap 5.1.3.

- Istandsetting av verneverdige bygninger etter kulturminnefaglige retningslinjer
- Ikke til freda bygninger

TILSKUDD – SPLEIS GJERNE!

- ✓ Kulturminnefondet
- ✓ Fylkeskommunens midler til verneverdige bygg og anlegg
- ✓ SMIL
- ✓ Norsk Kulturarv - aksjoner

Kommunen må prioritere blant bygningene, siden det er kostbare tiltak...

SMIL Planleggingsprosjekter

Eks: SMIL-prosjekt: Miljøtiltak på Gårdsnivå
Akersvannet nedbørfelt

På bildet: Styret i Grunneierlaget + FM + kommunen

SMIL-forskriften § 4

Det kan gis tilskudd til prosjekter som leder fram til planer for konkrete tiltak.

- Planer med områdetiltak er nyttige for å løse lokale utfordringer med tanke på kulturlandskap eller forurensning.
- Det er gode erfaringer fra Vestfold fra slike prosjekter knyttet til lokale vassdrag med miljøutfordringer.
- Flere grunneiere/gårdbrukere kan gå sammen.
- En gårdbruker må stå som søker på vegne av prosjektgruppa.
- Det kan gis engangstilskudd med inntil 100 % tilskudd til planleggingsprosjekter

Kommunen bør bistå med veiledning inn i prosjektene.

Eksempel: Utdrag - SMIL-strategi i Vinje kommune, 2020-2022

Handsaming i Plan- og miljøutvalet 11.12.2019:

Framlegget frå rådmannen blei samrøystes vedteke.

Plan- og miljøutvalet viser til forskrift om spesielle miljøtiltak i landbruket, og vil prioritere bruken av tilskot til spesielle miljøtiltak i landbruket – SMIL – for følgjande tiltak i 2020-2022.

- 5. Verdifulle kulturlandskap i innmark – istandsetting av gamal kulturmark med rydding og gjerding**
- 6. Istandsetjing av verneverdige kulturminne knytt til jordbrukslandskapet – som til dømes bygningar og steingjerde**
- 7. Turstiar i jordbrukslandskapet – etablering og istandsetjing**
- 8. Minske ureining frå jordbruket til jord – overbygg eksisterande gjødsellager**

Det vert gjeve tilskot inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag i desse sakene, med høve til å justere etter etterspurnad og prioritering.

Søknadsfrist er 1 juni – alternativt 1 oktober om det er midlar att.

Tønsberg, Nøtterøy, Tjøme_SMIL strategi_2013-2016

---

7. Prioriteringer 2013 – 2016

7.1. Tradisjonelle SMIL midler

Prioritering:

- Forebygging av erosjon, avrenning og forurensing til vassdrag (vanndirektivet)
- hydrotekniske tiltak som tetting av kummer, red. utslipp til luft, etc.
- Hindre gjengroing
- Øvrige tiltak

Planleggings- og tilretteleggingsprosjekt

Det kan innvilges tilskudd til prosjekter som leder til planer for konkrete tiltak. Større samarbeidsprosjekter i forbindelse med vassdrag prioriteres. Tiltak kan støttes med inntil 100% av godkjent kostnadsoverslag

Kulturlandskapstiltak

Det kan gis tilskudd til kulturlandskapstiltak som gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting ivaretar natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap, bl.a.

Eksempel: Utdrag - SMIL-strategi Re kommune 2013-2016

Re kommunes prioritering for perioden 2013-2016:

1. Redusere forurensningen fra jordbruket.
Målsettingen er at 75 % av tildelte midler benyttes til forurensningstiltak.
2. Fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap.

Støttenivå

- For enkelttiltak som reduserer forurensningen fra jordbruket, kan det gis inntil 50 % tilskudd. Søknader på fellestiltak og tiltak med stor allmennytte eller spesielt stor effekt, kan tilskuddsprosenten økes til 60 %.
For tiltak som fremmer natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap, kan det kan gis inntil 35 % tilskudd.
- For planleggings- og tilretteleggingstiltak kan det gis inntil 50 % tilskudd.
Tilskuddet er basert på godkjent kostnadsoverslag.

Det

gis normalt ikke tilskudd til enkelttiltak med kostnadsoverslag på under Kr 20.000. Enkelttiltak kan maksimalt oppnå et tilskudd på kr 150.000,-. Ved fellestiltak skal det foreligge skriftlig avtale mellom deltakerne om fordeling av kostnader og ansvar i forbindelse med gjennomføring og senere oppfølging.

Tilskudd til drenering - strategi

Forslag til innhold:

Forskrift om drenering av jordbruksjord + Rundskriv 2019-15 fra Landbruksdirektoratet

- Satser § 4
- Søknadsfrist § 5: Kommunen setter frist
- Prioritering § 6
Tiltak der dreneringen både gir økt jordbruksproduksjon og reduserer faren for vannforurensing skal prioriteres
- Kulturminnemyndigheten – uttalelser § 7

Tilskudd: Systematisk grøfting - 2000 kr/daa
Annen grøfting – 30 kr/løpemeter (max 2000 kr/daa)

Forskriften angir ikke på samme måte som i SMIL krav om kommunal tiltaksstrategi...

Tilskudd til tiltak i beiteområder (i utmark)

Forslag til innhold:

Forskrift om tilskudd til tiltak i beiteområder + Rundskriv 2013-9 fra landbruksdirektoratet

§ 3 – satser:

- Investeringstiltak – inntil 50 % (opptil 70 % for elektronisk overvåkingsutstyr)
- Planleggingsprosjekter – inntil 70 %

§ 4 – kommunen fastsetter søknadsfrist (fra 2020)

Er det noen tiltak som vil prioriteres spesielt i kommunen?

Se Landbruksdirektoratets oppstilling av aktuelle tiltak [her](#).

Tilskudd til elektronisk overvåkingsutstyr (eks. Nofence) kan høre hjemme i denne ordningen...

Fra 2020: Tilskuddet skal forvaltes av kommunene
Kontakt hos FMVT: Mona Olsrød

Forskriften angir ikke på samme måte som i SMIL
krav om kommunal tiltaksstrategi...

Grunnlagsdokumenter for strategien:

Regionalt miljøprogram i Jordbruket
for Vestfold og Telemark

Handlingsplaner for fremmede arter
og pollinerende insekter,
vannforvaltningsplaner mv.

Se: [Fylkesmannen VT](#) om SMIL

Hilde Marianne Lien
Seniorrådgiver
fmvehml@fylkesmannen.no
33 37 23 71

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark